

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

Т.А. Пушкар, Н.М. Сіренко, К.О. Кожокіна

**ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

„ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ”

(для слухачів другої вищої освіти факультету
післядипломної освіти і заочного навчання, спеціальностей
7.050106 – «Облік і аудит» і 7. 050107 - “Економіка підприємства”)

Харків – ХНАМГ – 2010

Програма і робоча програма навчальної дисципліни **„Історія економічних вчень”** (для слухачів другої вищої освіти факультету післядипломної освіти і заочного навчання, спеціальностей 7.050106 – «Облік і аудит» і 7. 050107 - «Економіка підприємства»). / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва, уклад.: Т.А. Пушкар, Н.М. Сіренко, К.О. Кожокіна – Х.: ХНАМГ, 2010. – 23 с.

Укладачі : Т.А. Пушкар, Н.М. Сіренко, К.О. Кожокіна

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Рецензент: проф., д.е.н. А.Є. Ачкасов

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємств міського господарства № 3 від 03 листопада 2009

© Т.А. Пушкар, Н.М. Сіренко, К.О. Кожокіна, ХНАМГ, 2010

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	5
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література	7
1.5. Анотації програми навчальної дисципліни	7
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
2.1. Структура навчальної дисципліни й розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	9
2.2. Зміст дисципліни.....	10
2.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту...	20
2.4. Інформаційно-методичне забезпечення	22

ВСТУП

Для формування сучасного економічного мислення, підготовки фахівців нового покоління треба спиратися на фундаментальні знання, зокрема історичні, вихідні для всебічного вивчення різноманітних соціально-економічних процесів. Такі знання покликаний надати навчальний курс «Історія економічних учень».

Дисципліна «Історія економічних вчень» є нормативною для слухачів другої вищої освіти напряму підготовки – 0501 „Економіка та підприємництво”, спеціальностей 7.050107 - “Економіка підприємства” і 7.050106 - „Облік і аудит”. Програма курсу включає матеріали, що підготовлені відповідно до місця навчального предмету в структурно-логічній схемі, передбаченої освітньо-професійною програмою бакалавра.

Участь нашої держави в Болонському процесі обумовлює впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, що є нашим національним варіантом ECTS. Виходячи з кредитно-модульної системи організації навчального процесу, п'ятнадцять тем зведені в два змістові модулі (далі ЗМ).

Програма навчальної дисципліни складена на основі:

- ГСВО України: ОКХ спеціаліста напряму підготовки 0501–«Економіка і підприємництво» 2004 р.;
- ГСВО: ОПП перепідготовки спеціаліста напряму 0501–«Економіка і підприємництво» 2003 р.
- СВО ХНАМГ Навчальні плани підготовки перепідготовки спеціалістів напряму 0501–«Економіка і підприємництво» спеціальностей 7.050106 – «Облік і аудит» і 7. 050107 - “Економіка підприємства” 2006 р.

Програма ухвалена на засіданні кафедри економіки підприємств міського господарства ХНАМГ (протокол №3 від 03.11.2009 р.).

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1. *Мета:* формування системи знань про основні етапи і напрями розвитку економічних учень; передумови та закономірності еволюції світової економічної науки; економічні концепції головних шкіл і напрямів економічної думки.

Завдання: поглиблення знань з економічної теорії; формування уявлень про закономірності і тенденції розвитку економічної думки; науковий внесок окремих шкіл і напрямів в економічну теорію; досягнення видатних економістів.

1.1.2. *Предмет:* виникнення і розвиток економічних поглядів та ідей, що склались у систему.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки спеціаліста

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
1) макроекономіка; 2) мікроекономіка	1) міжнародна економіка; 2) державне регулювання економіки

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль *Історія економічних вчень*

(1,5 / 54)

(назва модулю)

(кількість кредитів/годин)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1. Розвиток економічної думки з найдавніших часів до кінця

(0,5 / 18)

XIX ст.

(назва змістового модулю)

(кількість кредитів/годин)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1.1. Предмет і завдання дисципліни. Класична школа політичної економії.

- 1.2. Критичний напрям політичної економії. Формування соціалістичних ідей. Економічні вчення західноєвропейських соціалістів-утопістів. Виникнення і розвиток марксистської економічної теорії.
- 1.3. Маржиналізм. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії.
- 1.4. Економічна думка Росії (XIX –початок XX ст.). Економічна думка в Україні (XIX –початок XX ст.).

ЗМ 2. Основні економічні школи XX- поч. XXI ст.

(1,0 / 36)

(назва змістового модулю)

(кількість кредитів/годин)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

- 2.1. Загальна характеристика розвитку економічної теорії у XX ст.
- 2.2. Кейнсіанство та його особливості в різних країнах.
- 2.3. Еволюція неокласичних ідей. Неолібералізм.
- 2.4. Інституціоналізм.
- 2.5. Економічні концепції західноєвропейської соціал-демократії. Розвиток радянської економічної думки.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння та знання (за рівнями сформованості)	Сфери діяльності (виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
1	2	3
Репродуктивний рівень: Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності життя українського народу в минулому, визначати особливості сучасного соціально-політичного розвитку українського суспільства та його перспективу;	Виробнича	Аналітична
Алгоритмічний рівень: За результатами аналізу історичних джерел та історіографічної літератури, зважаючи на ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних процесів, визначити	Виробнича	Організаційна

1	2	3
періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних процесів в Україні.		
Евристичний рівень: На основі аналізу соціально-економічного розвитку країн світу, концептуальних підходів до трактування економічних явищ та процесів у різних теоріях і вченнях, прогнозувати оптимальні шляхи вирішення проблем соціально-економічного розвитку країни на постіндустріальному етапі цивілізації.	Виробнича	Організаційна

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе: Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1994. – 720 с.
2. Історія економічних учень: Підручник. / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2004. – 1430 с.
3. Ковальчук В.М., Лазарович М.В., Сарай М.І. Історія економіки та економічної думки: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 647 с.
4. Методичні вказівки до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольних робіт з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» (для студентів 2 курсу денної і заочної форм навчання напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030509 «Облік і аудит») / Укл.: С.І. Штефан – Харків: ХНАМГ, 2009. – 92 с.
5. Тексти лекцій з «Історії економіки та економічної думки» (для студентів напряму підготовки: 6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит») / Авт.: Г.В. Стадник, В.П. Решетило, С.І. Штефан – Харків: ХНАМГ, 2008. – 200 с.

1.5. Анотації програми навчальної дисципліни

Історія економічних учень

Мета вивчення: формування системи знань про основні етапи і напрями розвитку економічних учень; передумови та закономірності еволюції світової економічної науки; економічні концепції головних шкіл і напрямів економічної думки.

Предмет дисципліни: виникнення і розвиток економічних поглядів та ідей, що склались у систему.

Змістові модулі: розвиток економічної думки з найдавніших часів до кінця XIX ст.; основні економічні школи XX- поч. XXI ст.

History of economic studies
History of economic doctrines

The purpose of studying: formation of system of knowledge of the basic stages and directions of development of economic doctrines; preconditions and laws of evolution of a world economic science; economic concepts of the main schools and directions of an economic idea.

Subject of discipline: origin and development of economic sights and ideas which have developed in system.

Modules of the contents: development of an economic idea since the most ancient times up to the end of XIX century; basic economic schools XX-of beginning XXI of centuries.

История экономических учений

Цель изучения: формирование системы знаний об основных этапах и направлениях развития экономических учений; предпосылки и закономерности эволюции мировой экономической науки; экономические концепции главных школ и направлений экономической мысли.

Предмет дисциплины: происхождение и развитие экономических взглядов и идей, которые сложились в систему.

Модули содержания: развитие экономической мысли с древнейших времен до конца XIX века.; основные экономические школы XX- начала XXI веков.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни й розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

2.1.1. Структура навчальної дисципліни

Призначення: підготовка бакалавра	Напрям, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів , відповідно ECTS – 1,5 Модулів – 1 Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин – 54	Напрям підготовки – 0501 - «Економіка та підприємництво» Спеціальности - 7.050106 - «Облік і аудит» (О і А) 7.050107 - «Економіка підприємства» (ЕП) Освітньо-кваліфікаційний рівень – спеціаліст	Нормативна Рік підготовки – перший Семестр – другий Аудиторні заняття (годин): Лекції – 6 Самостійна робота – 48, з них контрольна робота - 15 Від підсумкового контролю – залік
Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і позааудиторної роботи становить 11% до 89%		

2.1.2. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи

(за робочими навчальними планами заочної форми навчання)

Спеціальність (шифр, аббревіатура)	Форма навчання	Семестр(и)	Години									Іспити (семестри)	Заліки (семестри)
			Всього	Ауд	у тому числі			Самості йна робота	у тому числі				
					Лекції	Практ	Лаб.		Кон. роб	КП/КР	РГР		
7.050107 -ЕП	Заочна	2	54	6	6	-	-	48	15	-	-	-	2
7.050106– (ОА)	Заочна	2	54	6	6	-	-	48	15	-	-	-	2

2.2. Зміст дисципліни

2.2. 1. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль *Історія економічних вчень*
(назва модулю)

(1,5 / 54)
(кількість кредитів/годин)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1. Розвиток економічної думки з найдавніших часів до кінця XIX ст. (0,5 / 18)

1.1. Предмет і завдання дисципліни. Класична школа політичної економії.

Предмет історії економічних учень — процес виникнення, розвитку, боротьби і зміни систем економічних поглядів. Історія політичної економії — основний розділ історії економічних учень. Метод аналізу історії економічних учень. Періодизація курсу. Завдання курсу. Економічна думка стародавнього Сходу. Економічна думка Стародавнього Єгипту. Закони царя Хаммурапі. Економічна думка Стародавньої Індії. «Артхашастра». Економічна думка Стародавнього Китаю. Конфуціанство, легізм, даосизм, моїзм, трактат «Гуань-цзи». Економічна думка античного світу. Стародавня Греція — Ксенофонт, Платон, Аристотель. Стародавній Рим — Катон, Гракхи, Варрон, Колумелла. Економічні погляди раннього християнства. Августин Блаженний. Економічна думка середньовіччя в Західній Європі. «Салічна правда». «Капітулярій про вілли». Економічні погляди каноністів. Фома Аквінський. Економічна думка України доби середньовіччя. «Руська правда». «Повість временних літ». «Повчання дітям» Володимира Мономаха. Галицько-Волинський літопис. Полемічні рукописи 80-х рр. XVI ст. Меркантилізм. Теорія грошового балансу раннього меркантилізму. В. Стаффорд (Англія), Г. Скаруффі (Італія). Теорія торгового балансу пізнього (мануфактурного) меркантилізму. Т. Мен (Англія), А. Монкретьєн (Франція). Ідеї меркантилізму в українській соціально-економічній думці кінця XVII — початку XVIII ст. Г. Грабянка та С. Величко — ідеологи козацької старшини. Економічна політика меркантилізму і сучасність. Історичні умови виникнення і загальна характеристика класичної політичної економії. В. Петті — основоположник класичної політичної економії в Англії. Теорія цінності. Заробітна плата. Земельна рента і ціна землі. Залишки меркантилістських уявлень у Петті. Особливості економічного розвитку Франції XVII—XVIII ст. і їх відображення в поглядах П. Буагільбера. Критика меркантилізму та захист сільського господарства. Теорії цінності, багатства, грошей. Фізіократи — представники класичної політичної економії у Франції другої половини XVIII ст. Ф. Кене і А. Тюрго. Розвиток фізіократами економічної теорії Буагільбера. Фізіократи про еквівалентний обмін. Учення фізіократів про чистий продукт, продуктивну і непродуктивну працю. Аналіз капіталу. Визначення класової структури суспільства. Проблема відтворення суспільного продукту. «Економічна таблиця» Ф. Кене. Радикальні буржуазні реформи А. Тюрго. Економічне вчення А. Сміта. А. Сміт — економіст мануфактурного періоду. Учення про розподіл праці. Теорія цінності. Учення

про доходи: заробітну плату, прибуток, земельну ренту. Трактуювання А. Смітом поняття капіталу. Проблема відтворення. Учення про продуктивну і непродуктивну працю. Економічне вчення Д. Рікардо. Д. Рікардо — економіст епохи промислового перевороту. Теорія цінності, капіталу, прибутку, заробітної плати. Теорія земельної ренти. Гроші. Проблема відтворення і реалізації. Передумови трансформації класичної політекономії на межі XVIII — XIX ст. Послідовники А. Сміта і Д. Рікардо. Економічна теорія у Франції. Політична економія Ж.-Б. Сея. Учення про три фактори виробництва. Теорія ринкової рівноваги. Закон попиту та пропозиції. Теорія реалізації. Ф. Бастіа. Теорії «послуг» і «економічних гармоній», теорія розподілу суспільного продукту. Політична економія в Англії. Економічні концепції Т. Мальтуса. Теорія народонаселення, реалізації, економічного зростання. Трактуювання земельної ренти. Н. Сеніор. Теорії «утримання», «відносної та граничної корисності», «попиту та пропозиції», «суб'єктивної вартості». Економічні погляди Д. Мілля та Д. Мак-Куллоха. Завершення класичної політичної економії в працях Дж. С. Мілля. Праця Дж. С. Мілля «Принципи політичної економії». Синтез економічних теорій вартості, капіталу, прибутку, ренти. Теорія відтворення. Теорії попиту і пропозиції, корисності. Теорія економічної рівноваги. Теорії монополії і конкуренції. Особливості політичної економії в США. Теорії національної економіки та протекціонізму Г. Ч. Кері.

1.2. Критичний напрям політичної економії. Формування соціалістичних ідей. Економічні вчення західноєвропейських соціалістів-утопістів. Виникнення і розвиток марксистської економічної теорії.

С. Сісмонді як критик «економічної ортодоксії» (класичної школи). Критика капіталізму та ідеалізація дрібного виробництва в працях С. Сісмонді. С. Сісмонді про предмет і метод політекономії. Учення С. Сісмонді про вартість, гроші, капітал, прибуток. Теорія відтворення і криз. Проповідь принципу державного втручання. Економічне вчення П.-Ж. Прудона. Теорія «конституційованої вартості». Ідея «робочих грошей» і проект реформування суспільства через реформування обміну. Соціалісти-рікардіанці В. Томпсон, Дж. Грей, Дж. Брей, Т. Годскін. Економічні погляди К. Родбертуса. Теорія вартості. Земельна рента в розумінні Родбертуса. Проблема розподілу. Теорія криз. Ідея «державного соціалізму». Ф. Лассаль і його економічна програма. «Залізний закон заробітної плати». Ф. Лассаль про необхідність втручання держави в суспільно-економічні процеси. Історичні умови виникнення утопічного соціалізму в Західній Європі (початок XIX ст.) і його загальна характеристика. Концепція А. Сен-Сімона, його критика капіталізму. Проект нової індустріальної системи. Історична концепція Ш. Фур'є. Фур'є як критик капіталізму. Учення про асоціацію. Особливості англійського утопічного соціалізму. Практична діяльність Р. Оуена. Оуен про перетворення суспільства. Проект «трудових грошей» і «справедливого обміну». Історичні умови зародження і початок формування марксистської політичної економії в 40—50 рр. XIX ст. Розроблення К. Марксом і Ф. Енгельсом економічної теорії капіталізму. Структура й основні проблеми I, II і III томів «Капіталу» К. Маркса. Теоретичні проблеми IV тому «Капіталу». Питання економічної теорії

в працях К. Маркса і Ф. Енгельса 70—90-х років. Розвиток В. І. Леніним марксистської політичної економії. Марксизм і сучасність. Зародження системи національної політичної економії в Німеччині. Економічні погляди Ф. Ліста. Метод дослідження. Тлумачення поняття капіталу. Проблеми зайнятості та інвестицій. Доктрина «індустріального виховання нації». Ідеї протекціонізму. Концепції історичної школи. Предмет і метод дослідження. Опозиція класичній школі, критика гедонізму. Інституціоналізм історичної школи. В. Рошер, К. Кнісс, Б. Гільдебранд. Нова історична школа. Критика методу класичної політичної економії. Дослідження соціальних проблем, ролі соціальних інститутів. Започаткування соціал-націоналістичних ідей. Теорії державного регулювання економіки. Г. Шмоллер, Л. Brentano, К. Бюхер. Виникнення інституціонального напрямку в німецькій політичній економії. Теорії соціально орієнтованого та свідомо сформованого суспільства. Ідеї соціального плюралізму. В. Зомбарт, М. Вебер. Соціальний напрям у політичній економії. Ідеї реформізму. Р. Штаммлер, Р. Штольцман.

1.3. Маржиналізм. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії.

Виникнення маржиналізму. Проблеми економічної рівноваги. Започаткування основ теорії граничної корисності. Г. Госсен, Й. Тюнен, Ж. Дюпюї, А. Курно. Австрійська школа граничної корисності. Предмет і метод дослідження. Теоретичні погляди К. Менгера, Е. Бем-Баверка, Ф. Візера. Формування неокласичної традиції в західній політичній економії в другій половині XIX — на поч. XX ст. Кембриджська школа. Економічна теорія А. Маршалла. Синтез післярікардіанської політекономії і маржиналізму. Теорії корисності, ціни, попиту та пропозиції, економічної рівноваги. Розвиток неокласичної традиції в працях А. Пігу та Р. Хоутрі. Перегляд неокласичної теорії ринку. Американська школа маржиналізму в політичній економії. Теорії «статистики та динаміки», «граничної продуктивності» Дж. Б. Кларка. Категорії заробітної плати, ціни, процента, прибутку, закон спадної прибутковості. Економічні концепції шведської (стокгольмської) школи. К. Вікселль, Г. Кассель. Математична школа в політичній економії. Економічна рівновага. Ринкове само регулювання. Теоретичні моделі Л. Вальраса, В. Парето.

1.4. Економічна думка Росії (XIX –початок XX ст.). Економічна думка в Україні (XIX –початок XX ст.).

Економічні погляди М. Каблукова, О. Пісникова, О. Чупрова, А.Ісаєва. Економічні концепції народників: П. Лавров, П. Ткачов, М. Бакунін, В.Воронцов, М.Даніельсон, М.К. Михайлівський. Економічні програми С. Вітте і П. Столипіна. Суспільно-економічна думка в дореформений період. Антикріпосницькі ідеї в працях Я. Козельського, В. Каразіна, А. Скальковського, Д. Журавського. Пореформені соціально-економічні проблеми в журналі «Основа». Громади. Економічні ідеї М. Драгоманова. Революційно-демократичний напрям суспільно-економічної думки. Економічні погляди С. Подолинського. Економічні ідеї революційного народництва. Ліберально-народницька економічна думка. Розвиток політичної економії в Україні. Т. Степанов, М. Бунге, І. Вернадський, М. Вольський, А. Антонович, Г.

Цехановецький, М. Коссовський, Д. Піхно, Р. Орженцький, О. Білімович, Є. Слущкий, М. Туган-Барановський. Відображення марксизму в працях українських економістів. Економічні погляди М. Зібера. Розвиток економічної думки в Галичині. Економічні погляди О. Терлецького, В. Навроцького, М. Павлика, І. Франка..

ЗМ 2. Основні економічні школи XX- поч. XXI ст.
(назва змістового модулю)

(1,0 / 36)
(кількість кредитів/годин)

2.1. Загальна характеристика розвитку економічної теорії у XX ст.

Історичні передумови еволюції економічних теорій у 20 ст. Світові економічні кризи і трансформація економічної науки. Головні напрями економічної думки у 20 ст.: неокласичний; кейнсіанський; інституціональний. Національні особливості економічних теорій. Нобелівські лауреати з економіки.

2.2. Кейнсіанство та його особливості в різних країнах.

Історичні умови виникнення кейнсіанства. Теоретична система Дж. М. Кейнса. Метод дослідження. Макроекономічний аналіз. Трактатування Дж. М. Кейнсом причин порушення рівноваги капіталістичної економіки. «Основний психологічний закон». Теорія мультиплікатора. Економічна програма Дж. М. Кейнса. Державне регулювання економіки. Основні важелі державного впливу на економіку. Поширення кейнсіанства і його особливості в різних країнах. Американський варіант кейнсіанства. Е. Хансен, С. Харріс. Інвестиційна теорія циклу. Принцип акселератора. Кейнсіанство у Франції. Кейнсіанство у Швеції. Г. Мюрдаль. Е. Вігфорт. Некейнсіанські теорії економічного зростання. Теорії «економічної динаміки» Р. Харрода та «економічного зростання» Є. Домара. Посткейнсіанство. Дж. Робінсон, П. Сраффа, Н. Калдор. Проблеми економічного зростання і розподілу в посткейнсіанських теоріях. Кейнсіанська теорія та економічна політика.

2.3. Еволюція неокласичних ідей. Неолібералізм.

Еволюція неокласичної теорії на початку XX ст. Перегляд неокласичної концепції ринку. Теорії монополії та конкуренції. Дж. Робінсон, Е. Чемберлін, Й. Шумпетер. Консервативна неокласика. Неокласичні теорії економічного зростання. Учення про виробничу функцію. Функція Кобба-Дугласа. Багатофакторні моделі економічної динаміки. Р. Солоу, Дж. Мід. Виникнення і загальна характеристика неолібералізму, його різні форми. «Лондонська», «фрайбурзька», «паризька», «чиказька» школи. Лондонська школа неолібералізму. Ф. Хайек. Неолібералізм у Німеччині. Фрайбурзька школа ордолібералізму. Теорія порядків. В. Ойкен і його концепція «ідеальних типів господарських систем». В. Репке, А. Мюллер-Армак, Л. Ерхард. Теорії «соціального ринкового господарства» та «сформованого суспільства». Чиказька школа монетаризму. Монетарна модель циклу М. Фрідмена. Неокласичне відродження. «Економіка пропозиції». А. Лаффер, К. Мандель. Теорія «раціональних очікувань». Т. Сарджент, Р. Лукас, С. Фішер. Неокласичний синтез. П. Самуельсон. Досвід застосування рекомендацій неокласичної теорії в економіці різних країн.

2.4. Інституціоналізм.

Загальна характеристика інституціоналізму та основні етапи його розвитку. Американський інституціоналізм початку XX ст. та його головні напрямки. Соціально-психологічний інституціоналізм Т. Веблена. Соціально-правовий інституціоналізм Дж. Р. Коммонса. Кон'юнктурно-статистичний інституціоналізм В. Мітчелла. Неоінституціоналізм. Соціальний, технологічний інституціоналізм. Дж. Гелбрейт. Теорія трансакційних витрат. Економічна теорія прав власності Р. Коуза. Теорії трансформації капіталізму. «Народний капіталізм». «Колективний капіталізм» Г. Мінза та А. Берлі. Еволюція теорій трансформації капіталізму під впливом НТР. Поява концепцій технологічного детермінізму. Теорія «стадій економічного зростання» В. Ростоу. Концепції «індустріального суспільства» П. Дракера (США), Р. Арона, «технологічного суспільства» Ж. Еллюля (Франція). Теорії «конвергенції». «Нове індустріальне суспільство» Дж. Гелбрейта. Концепції футурології. «Постіндустріальне суспільство» Д. Белла. «Суперіндустріальне суспільство» А. Тоффлера. Суспільство «нової цивілізації», «цілісної гуманної цивілізації». Футурологія і глобальне моделювання.

2.5. Економічні концепції західноєвропейської соціал-демократії. Розвиток радянської економічної думки.

Суть реформізму і ревізійнізму. Економічні концепції основоположників ревізійнізму Е. Бернштейна, К. Каутського, Р. Гільфердинга. Еволюція реформізму. Концепція «демократичного соціалізму» як теоретична платформа соціал-реформізму. Моделі «змішаного економічного ладу»: німецька, французька, скандинавська, лейбористська. Радянська економічна теорія у 20-40 роки 20 ст.: М. Кондратьєв, О. Чаянов, О. Челінцев, В. Леонтьєв, М. Вавилов, В. Вернадський. Л. Канторович і розвиток теорії оптимального функціонування економіки. Еволюція радянської політичної економії у 50-90 роки 20 ст.

2.2.2. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., пр.	Лаб	СРС
Модуль ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ	1,5/54	6	-	-	48
ЗМ 1. Розвиток економічної думки з найдавніших часів до кінця XIX ст.	0,5/18	2	-	-	16
ЗМ 2. Основні економічні школи XX- поч. XXI ст.	1,0/36	4	-	-	32

У процесі навчання слухачі отримують необхідні знання під час проведення лекційних аудиторних занять. Найбільш складні теоретичні питання винесено на розгляд і обговорення під час лекцій. Також велике значення в процесі вивчення й закріплення знань має самостійна робота студентів.

2.2.3. Лекційний курс (заочне навчання)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями (шифр, аббревіатура) 7.050107 ЕП, 7.050106 О і А
ЗМ 1. Розвиток економічної думки з найдавніших часів до кінця XIX ст.	2
1.1. Предмет і завдання дисципліни. Класична школа політичної економії	0,5
1.2. Критичний напрям політичної економії. Формування соціалістичних ідей. Економічні вчення західноєвропейських соціалістів-утопістів. Виникнення і розвиток марксистської економічної теорії.	0,5
1.3. Маржиналізм. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії.	0,5
1.4. Економічна думка Росії (XIX –початок XX ст.). Економічна думка в Україні (XIX –початок XX ст.).	0,5
ЗМ 2. Основні економічні школи XX- поч. XXI ст.	4
2.1. Загальна характеристика розвитку економічної теорії у XX ст.	0,5
2.2. Кейнсіанство та його особливості в різних країнах.	1
2.3. Еволюція неокласичних ідей. Неолібералізм.	1
2.4. Інституціоналізм.	1
2.5. Економічні концепції західноєвропейської соціал-демократії. Розвиток радянської економічної думки.	0,5
РАЗОМ	<u>6</u>

2.2.4. Практичні (семінарські) заняття (заочне навчання)

Не передбачено

2.2.5. Індивідуальні завдання: контрольна робота

Тематика і порядок обрання тем контрольних робіт

1. Предмет і метод курсу історія економічних учень.
2. Виникнення і розвиток економічних ідей у Стародавньому Світі.
3. Виникнення та сутність меркантилізму.
4. Економічні погляди У.Петті й П.Буагільбера.
5. Історичні умови виникнення та ідейні передумови класичної політекономії.
6. Фізіократи. Ф.Кене і його "Економічна таблиця".
7. А.Сміт і його місце в історії економічної науки.
8. Давід Рікардо і класична політична економія.
9. Теорія Ж.Б. Сея про три фактори виробництва і сучасність.
10. Економічні погляди Джеймса Мілля, Р.Мак-Куллоха, Н.Сеніора, Джона Мілля.
11. Т.Р. Мальтус і його теорія народонаселення.
12. Економічні погляди Фредеріка Бастіа і Генрі Кері.
13. Характеристика основних принципів історичної школи. Економічні погляди В.Рошера, К.Кніса, Б.Гільдебрандта та ін.
14. Історичні умови виникнення марксизму. Формування економічного вчення К.Маркса, Ф.Енгельса в 40-х роках XIX ст.
15. Робота К.Маркса "Капітал", його структура і основні проблеми. Історичні оцінки марксизму.
16. Нова історична школа і соціальний напрям в політекономії.
17. Австрійська школа і початок маржиналізму.
18. Кембріджська школа і початок неокласичного синтезу. Теорія попиту і пропозиції А.Маршала.
19. Американська школа, теорія виробництва і розподілу Дж.Б. Кларка.
20. Математична школа Л.Вальрас, В. Парето, У.С.Джевонс та ін.
21. Історичні умови виникнення, методи і соціальний зміст кейнсіанства.
22. Кейнсіанська теорія макроекономічної рівноваги.
23. Еволюція кейнсіанства, некейнсіанство.
24. Ліве кейнсіанство. Посткейнсіанство.
25. Історична зумовленість і загальна характеристика неолібералізму та його методології.
26. Теорія "Соціального ринкового господарства" як теорія третього шляху

- розвитку суспільства.
27. Неолібералізм у Німеччині. Особливості неолібералізму в інших країнах.
 28. Теорія раціональних очікувань і "нова класична макроекономіка".
 29. Сучасний монетаризм. М.Фрідмен.
 30. Виникнення інституціоналізму, його ідейно-теоретичні основи і методологія.
 31. Американський інституціоналізм (Т.Веблен, Дж.Р.Коммонс, У.Мітчелл).
 32. Неоінституціоналісти. Концепція "Зрівноважувальних сил та суспільства достатку" Дж.Гелбрейта.
 33. Теорія "монополістичної конкуренції" Е.Чемберліна. Теорія "недосконалої конкуренції" Дж.Робінсон. Теорія олігополії і капіталістичної фірми.
 34. Нові явища в економіці капіталізму другої половини ХХ ст., поява теорій змішаної економіки, соціального партнерства та інші ознаки капіталізму.
 35. Вплив НТП на сучасну політичну економію. У.Ростоу і його теорія "Стадій економічного зростання".
 36. Суспільно-економічна думка в Стародавній Русі.
 37. Економічна думка в Україні другої половини ХVIII – початку ХІХ ст.
 38. Розвиток суспільно-економічної думки в Україні в другій половині ХІХ – початку ХХ ст.
 39. Кейнсіанство і неолібералізм.
 40. Економічні ідеї А.Сміта та формування ринкових відносин в Україні.
 41. Неокейнсіанці. Посткейнсіанці. Теорія вибору.
 42. Теорія попиту і пропозиції А.Маршалла.
 43. Соціально-психобіологічний інституціоналізм Т.Веблена.
 44. Соціально-правовий інституціоналізм Дж.Коммонса.
 45. Емпіричний інституціоналізм У.Мітчелла.
 46. Особливості неолібералізму у Франції.
 47. Розвиток економічної думки Античного світу.
 48. Розвиток економічної думки в Середні віки.
 49. Економічні погляди Джона Стюарта Мілля.
 50. Розвиток ідей класичної школи в працях українських економістів.
 51. Суспільно-економічна думка в Стародавній Русі.
 52. Економічні та просвітницькі погляди Я.Козельського.
 53. Економічні погляди Ксенофонта, Платона, Аристотеля.
 54. Історичні умови і особливості формування економічної теорії в Україні в кінці ХІХ – початку ХХ ст.

- 55.Розвиток економічної думки у феодальній Росії.
- 56.Виникнення і розвиток неокласичної течії в політичній економії (50-ті роки XX ст.).
- 57.Розвиток політичної економії Росії другої половини XIX ст.
- 58.Економічні ідеї західноєвропейського утопічного соціалізму.
- 59.Економічні погляди Сісмонді та Прудона.
- 60.Розвиток соціально-інституціонального напрямку в політекономії XX ст.

Номер теми обирається за двома останніми цифрами залікової книжки:

Дві останні цифри залікової книжки	Цифра зменшення	Номер теми контрольної роботи
01-60	-	01-60
61-99	60	61-59
00	-	60

За змістом контрольна робота є письмовою формою самостійної роботи слухачів, які, спираючись на теоретичні знання дисципліни, розробляють план, використовують літературу з теми, зокрема, періодичну, і оформляють текст за відповідними вимогами. Розмір контрольної роботи – 15-18 аркушів з вступом, двома-трьома питаннями для розгляду, висновками й списком літератури. Формою поточного контролю є захист роботи з наступним допуском до заліку.

2.2.6. Самостійна навчальна робота студента

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем.

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звіту
ЗМ 1. Розвиток економічної думки з найдавніших часів до кінця XIX ст.	16	
1. Огляд основної та додаткової літератури	3	Конспект
2. Вивчення понятійного апарату змістового модулю	2	Конспект
3. Самостійний розгляд питання «Еволюція класичної політичної економії в першій половині XIX століття»	6	Конспект
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань.	2	Відповіді у зошиті
5. Обговорення та вибір теми контрольної роботи	3	Тема, план контрольної роботи
ЗМ 2. Основні економічні школи XX-поч. XXI ст.	32	
1. Огляд основної та додаткової літератури	9	Конспект
2. Вивчення понятійного апарату змістового модулю	3	Конспект
3. Самостійний розгляд питання «Розвиток радянської економічної думки»	4	
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	4	Конспект
5. Написання контрольної роботи. Подання на рецензування і захист контрольної роботи	12	Текст контрольної роботи
РАЗОМ	<u>48</u>	

2.3. Засоби контролю та структура залікового кредиту

2.3.1. Види та засоби поточного контролю

Види контролю та їх стислий зміст	Обсяг у годинах	
	Денне навчання	Заочне навчання
1. Тестування	-	1
2. Виконання та захист контрольної роботи	-	15

2.3.2. Види та засоби підсумкового контролю

1. Залік за заліковими білетами, які включають два теоретичні питання і тести

2.3.2. Методи й критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- виконання контрольної роботи;
- тестування;
- складання заліку.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час захисту контрольної роботи і має метою перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання контрольної роботи.

Порядок і критерії оцінювання тестового контролю знань, навичок та вмінь студентів

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їх типу.

Тестові завдання закритої форми

Тест-завдання закритої форми різняться за принципами побудови і відповідно мають і різні оцінювальні бали.

Прості альтернативні тест-завдання використовують для грубої перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі й передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу „так - ні”; „правильно - неправильно” тощо. *Оцінюються в 1 бал.*

Тест-завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь більш складна, ніж відповідь типу „так-ні”. Їх доцільно використовувати під час перевірки умінь вільно орієнтуватися у групі схожих понять, явищ, процесів тощо. *Оцінюються в 1 бал.*

Тестові завдання відкритого типу передбачають вільні відповіді. Вони не мають запропонованих варіантів відповідей і використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять тощо. За змістом тестові завдання відкритого типу являють собою твердження з невідомою змінною. *Оцінюються – в 1 бал - одне правильно вставлене слово, позначення, показник тощо.*

Проведення підсумкового контролю

Залік здійснюється у письмовій формі за заліковими білетами, що містять два теоретичні питання і тести. Залікові відповіді за білетами оцінюються з 2-бальною системою за національною шкалою («зараховано», «не зараховано»).

Оцінювання знань за 2-бальною системою за національною шкалою:

Оцінку „зараховано” ставлять, якщо:

- студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих і основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів;
- теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог.

Оцінку „не зараховано” ставлять, якщо теоретичні питання нерозкриті, студент не може виконати завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

2.4. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Історія економічних учень: Підручник. / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2004	1 - 2
2. Ковальчук В.М., Лазарович М.В., Сарай М.І. Історія економіки та економічної думки: Навч. посіб. – К.:Знання, 2008. – 647 с.	1 - 2
3. Леоненко П.М., Юхименко П.І. Історія економічних вчень: Навч.посіб. – К.: Знання-Прес, 2002. – 514 с.	1 - 2
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1. Агапова И.И. История экономических учений: Курс лекций.- М.: Юристъ, 2001. – 236 с.	1 - 2
2. Антология экономической классики: в 2Т/ Сост. И.А. Столяр.- М.: Наука,1993. -564 с.	1 - 2
3. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе: Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1994. – 720 с.	1 - 2
4. Історія економічних учень: Підручник. / Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко - К.: КНЕУ, 1999. – 456 с.	1 - 2
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1. Тексти лекцій з «Історії економіки та економічної думки» (для студентів напряму підготовки: 6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит») / Авт.: Г.В.Стадник, В.П.Решетило, С.І.Штефан – Харків: ХНАМГ, 2008. – 200 с.	1 - 2
2. Методичні вказівки до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольних робіт з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» (для студентів 2 курсу денної і заочної форм навчання напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030509 «Облік і аудит») / Укл.: С.І. Штефан – Харків: ХНАМГ, 2009. – 92 с.	1 - 2

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Пушкар Тетяна Андріївна

Сіренко Наталія Миколаївна

Кожокіна Катерина Олександрівна

Програма і робоча програма навчальної дисципліни

„Історія економічних учень”

(для слухачів другої вищої освіти факультету післядипломної освіти і заочного навчання, спеціальностей 7.050106 – «Облік і аудит» і 7.050107 - «Економіка підприємства»)

Комп’ютерна верстка: Н.М. Колісник

План 2010, поз. 336 Р

Підп. до друку 28.04.2010 р.

Друк на ризографі

Тираж 15 пр.

Формат 60x84 1/16

Ум. друк. арк. 1,4

Зам. № 6292

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,

вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб’єкта видавничої справи: ДК №731 від 19.12.2001